

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีภารกิจที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การสร้างความรัก ความสามัคคีและสร้างความเป็นปึกแผ่นในการบริหารราชการแผ่นดินทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันเป็นพระมหากษัตริย์เป็นประมุข บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชนในตำบลที่หมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดี และไม่เดือดร้อนเมื่อเกิดวิกฤต

กำนัน ผู้ใหญ่บ้านถือว่าเป็นตัวแทนของ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้นำตำบลหมู่บ้านที่มีบทบาทสำคัญในการประสานประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความรัก ความสามัคคีสร้างความเป็นเอกภาพและส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในพื้นที่ หมู่บ้าน ตำบล นานโยบายของรัฐกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ รวมทั้งประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนหรือภาคธุรกิจเอกชนร่วมกันพัฒนาเพื่อทำให้ประชาชนในตำบลหมู่บ้านมีความสุข อยู่ดีกินดีอย่างเป็นรูปธรรม (วารสาร กรมการปกครอง, 2553 : บทคัดย่อ)

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีฐานะเป็นตัวแทนของประชาชน เนื่องจากการเข้าสู่ตำแหน่งของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มาจากการคัดเลือกของประชาชนในพื้นที่ เป็นบุคคลที่ประชาชนเลือกโดยตรง เมื่อเป็นเช่นนี้ ฐานะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านย่อมเป็นเสมือนตัวแทนของประชาชน ซึ่งต้องเป็นผู้ดูแลทุกข์สุขและผลประโยชน์ของราษฎรในตำบลและหมู่บ้านที่รับผิดชอบ ดังนั้น เมื่อราษฎรในการปกครองมีเรื่องเดือดร้อนต้องถือเป็นธุระให้ ในขณะเดียวกันเมื่อราษฎรประสงค์สิ่งใดจากทางราชการ เช่น ต้องการถนน สะพาน คู คลอง การช่วยเหลือทางพืชผลทางการเกษตร ฯลฯ กำนัน ผู้ใหญ่ ย่อมถือเป็นหน้าที่ที่ต้องนำความประสงค์ของราษฎรเสนอต่อทางราชการ เพื่อพิจารณาให้การช่วยเหลือ ในปัจจุบันความเดือดร้อนของลูกบ้าน นอกจากจะขอความช่วยเหลือจากทางราชการแล้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มักจะไปขอความช่วยเหลือจากสมาชิกสภาจังหวัด และหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ เนื่องจากนักการเมือง โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้เป็นโครงการพัฒนาจังหวัด ตามข้อเสนอสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอาจได้รับการช่วยเหลือ

เป็นพิเศษ รวดเร็วกว่าการของงบประมาณจากทางราชการ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับนักการเมือง จึงค่อนข้างใกล้ชิดช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ยังมีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะเป็นผู้ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในลักษณะนี้เป็นการทำหน้าที่เสมือนตัวแทนของประชาชนในตำบล หมู่บ้าน เพื่อวางแผนจัดทำโครงการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาตำบล หมู่บ้าน นั้นเอง

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ถือว่าเป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐ เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการการบริหารส่วนภูมิภาคมีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2552 คือ การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ ทำให้องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่ได้รับการยกย่องฐานะเป็นเทศบาลไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม หลังจากการที่กฎหมายมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2552 จะยังคงมีตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป ทั้งนี้ ไม่กระทบกับองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้มีการยกเลิกตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไปแล้วเนื่องจากกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังเพื่อให้ยังมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติขึ้นใหม่ (พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แก้ไข ฉบับที่ 12 พ.ศ.2552 มาตรา 3 : แห่่งที่มา)

การดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเดิม ผู้ที่ดำรงตำแหน่งก่อน พ.ศ. 2535 มีวาระการดำรงตำแหน่ง จนครบ 60 ปี ต่อมาได้แก้ไขกฎหมายการดำรงตำแหน่ง อายุวาระคราวละ 5 ปี ปัจจุบันได้มีการแก้ไขให้มีวาระการดำรงตำแหน่งใหม่ จนครบ 60 ปี ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีทั้งวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี และ 60 ปี (พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แก้ไข ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2551 มาตรา 14 : แห่่งที่มา)

อีกทั้ง กระทรวงมหาดไทยได้มีการกำหนดค่าตอบแทนให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จากเดิม กำนันได้ค่าตอบแทน 5,000 บาท ผู้ใหญ่บ้าน 4,000 บาท ค่าตอบแทนใหม่แบบค่อยเป็นค่อยไปภายในระยะเวลา 2 ปี คือ ปีงบประมาณ 2553 -2554 โดยมีการได้ปรับเพิ่มในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 ในอัตราร้อยละ 50 ของอัตราค่าตอบแทนที่ได้รับเดิม และส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 50 ให้พิจารณาปรับเพิ่มในปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าตอบแทนตำแหน่ง และเงินอื่น ๆ ให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ข้อ 4 : แห่่งที่มา)

บทบาทภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปกครอง มีอำนาจตามกฎหมายในการปกครองดูแลราษฎรในพื้นที่ของตน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นผู้นำทางราชการ (Legal Leader) แต่หากศึกษาพิจารณาข้อเท็จจริงและปรากฏการณ์ในทางสังคมแล้ว จะเห็นว่าบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ยังเป็นผู้นำทางธรรมชาติ (Natural Leader) (อ้างใน วีระเดช สมวรรณ, 2539 : 3) โดยราษฎรในพื้นที่เป็นผู้คัดเลือกให้เป็นผู้ นำ เป็นผู้ นำ ที่กล้าแสดงออกเพื่อปกป้องช่วยเหลือประชาชน ลูกบ้านจึงแสดงความเคารพเชื่อถือ โดยส่วนใหญ่แล้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงต้องเป็นผู้มีความประพฤติถูกต้องตามธรรมเนียมคลองธรรม ราษฎรมีความไว้วางใจต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะผู้นำของตน มีฐานะบทบาททางสังคมเด่นกว่าบุคคลอื่นในสังคมชนบท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงมีฐานะเป็นผู้นำในทางสังคม (Social Leader) ซึ่งอาจสรุป แบ่งบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านออกเป็นสองประการ ได้แก่

บทบาทอำนาจหน้าที่ที่เป็นทางการตามกฎหมายของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ ช่วยเหลือทางราชการ และเป็นตัวแทนของประชาชน มีหน้าที่ปกครองราษฎร อำนวยความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎร ในหมู่บ้าน ตำบล สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรให้การติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับฟังปัญหาและ นำ ความเดือดร้อนทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งต่อส่วนราชการของรัฐ เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือให้บริการส่วนราชการ ปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการตามที่ได้รับมอบหมาย

บทบาทอำนาจหน้าที่ที่ไม่เป็นทางการหรือผู้นำทางธรรมชาติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอดีตที่ผ่านมากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทต่อสังคมในฐานะผู้นำของประชาชน มีอาชีพเป็นหลักแหล่งและมีฐานะค่อนข้างดี คอยให้ความช่วยเหลือแก่สังคมในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะราษฎรได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนจากเรื่องส่วนตัว ปัญหาทำมาหากิน หรือปัญหาในหมู่บ้าน ตำบล ก็จะคอยเป็นธุระจัดหาอำนวยความสะดวก ชาวบ้านสามารถพึ่งพาได้ ทำให้เกิดความเคารพนับถือ ความศรัทธา มีความไว้วางใจต่อผู้นำ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอดีตมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือสังคมอย่างแท้จริง

แต่ 10 ปีที่ผ่านมา พฤติกรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเริ่มเปลี่ยนแปลง ซึ่งในบทบาทอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่ฐานะในการเป็นผู้นำ วัตถุประสงค์ของการเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของผู้มาเป็นเปลี่ยนไป เนื่องจากสังคมเปลี่ยนไป ทั้งในด้านการใช้อำนาจหน้าที่

ที่เป็นทางการมีการพึ่งพิงนักการเมืองในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ เป็นสาเหตุให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีความคิด ความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อชุมชนน้อยลง และไม่ได้มุ่งทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก แต่หวังผลประโยชน์ส่วนตัว หวังที่จะเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เป็นฐานเสียงของนักการเมืองระดับชาติ พฤติกรรมที่มุ่งทำงานเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ทำให้ไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับของประชาชน ไม่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกับประชาชนเหมือนในอดีต

อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอำเภอกิ่งเมืองกิ่งชนบท มีทั้งชุมชนหนาแน่นและชุมชนแบบชนบท อำเภอมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านปกครองเต็มพื้นที่ ขนาดของอำเภอถือว่าเป็นอำเภอขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ทั้งหมด 178.18 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 111,367.50 ไร่ เป็นพื้นที่ราบ ร้อยละ 76.18 พื้นที่ภูเขาร้อยละ 10.33 และพื้นที่น้ำร้อยละ 13.49 อำเภอจัดอยู่ในระดับ 2 ประชาชนอาศัยอยู่ 81,322 คน อาชีพหลัก ได้แก่ การเกษตร ประมาณ ร้อยละ 85 รับจ้าง ประมาณ ร้อยละ 10 ค้าขาย/รับราชการ ประมาณ ร้อยละ 5 มีเทศบาลตำบล 3 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 11 แห่ง รวมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 13 แห่ง การดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลตำบลก็ยังคงอยู่ตามกฎหมาย มีผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน 11 คน ผู้ใหญ่บ้าน 120 คน (ทำเนียบกำนันผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2554 : แหล่งที่มา) ปัญหาเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง คือ การลงสมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง มีการแข่งขันสูงในหมู่บ้าน เกิดการซื้อสิทธิ์ขายเสียงขึ้น หรืออีกกรณีหนึ่งผู้สมัครบางคนที่มีญาติพี่น้องมากก็จะได้รับตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านโดยการคัดเลือกของญาติพี่น้อง ผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งบางคนเข้ามาเพื่อหวังผลประโยชน์ตนเอง บ้างก็เข้ามาเพื่อสร้างอิทธิพลให้แก่ตน หรือบ้างก็มีฐานะทางสังคม ทางการเงินจึงต้องการตำแหน่งเพื่อสร้างบารมี ไม่ได้มีเป้าหมายเข้ามาสู่ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน และไม่มีภาวะผู้นำ ไม่เข้าใจบทบาทในตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำให้มีการร้องเรียนกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน กรณีผู้ใหญ่บ้านมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการวางตัว การปฏิบัติหน้าที่ และการบริหารงานต่าง ๆ ในหมู่บ้าน บางกรณีมีการฟ้องร้องถึงชั้นศาล เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในการให้ราษฎรวางท่อในลำเหมืองสาธารณะประโยชน์ อีกทั้ง ส่งเรื่องร้องเรียนไปยังจังหวัดเชียงใหม่ คือ กรณีการซื้อเสียงการเลือกกำนันหลายตำบลในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง บางกรณีก็อยู่ที่อำเภอ เช่น การบริหารการเงินภายในหมู่บ้าน อาทิ เงินประปาหมู่บ้าน เงินโครงการสำคัญของรัฐบาล เงินฉาปนกิจหมู่บ้าน การใช้อำนาจหน้าที่ในการยินยอมให้บุคคลอื่นเข้ามาหาผลประโยชน์ในหมู่บ้าน ตำบล เป็นต้น (ทะเบียนคุมเรื่องร้องเรียนของศูนย์อำนวยความสะดวกอำเภอสันป่าตอง : แหล่งข้อมูล) การเกิดปัญหาดังกล่าวเพราะว่า ประชาชนบางกลุ่มยังไม่ให้ความสำคัญกับการพิจารณาเลือกบุคคลเข้ามาเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงทำให้ได้บุคคลที่ไม่สามารถ

เข้ามาทำหน้าที่ตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คือ เป็นผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาในด้านเศรษฐกิจให้กับประชาชน ชุมชน เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้าน ให้ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ฟังฟังตนเอง ได้จินตนาไปสู่ปัญหาความไม่พอใจกับการปฏิบัติงานของผู้นำหมู่บ้าน มีการร้องเรียน เรียกร้องให้เปลี่ยนผู้นำในหมู่บ้านมากขึ้น เพราะประชาชนเริ่มหันมาให้ความสนใจกับบทบาทของผู้นำของตน และต้องการผู้นำที่สามารถนำพาหมู่บ้าน ไปในทิศทางที่เจริญก้าวหน้า เป็นหมู่บ้านที่เข้มแข็ง ฟังพาดตนเองได้อย่างยั่งยืน ผู้ศึกษารับราชการและปฏิบัติงานซึ่งเกี่ยวข้องกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยตรง จึงสนใจที่จะศึกษาถึงภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอ สันป่าตอง ตามการรับรู้ของประชาชนว่าเป็นอย่างไร อีกทั้งภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ประชาชนคาดหวัง ตลอดจนความพึงพอใจต่อการทำหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ผ่านมามีเป็นเช่นไร เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ อีกทั้งยังเพื่อเป็นการให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั่วไปได้นำไปปรับวิธีการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ และพัฒนาตนเอง

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามการรับรู้และความคาดหวัง ในมุมมองของประชาชนในพื้นที่อำเภอ สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- 2.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่อำเภอ สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอ สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

3. สมมุติฐานการศึกษา

- 3.1 ภาวะผู้นำตามการรับรู้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอ สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ต่ำกว่าผู้นำตามความคาดหวังของประชาชน
- 3.2 ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านการศึกษา ของประชาชน มีผลต่อความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- 3.3 ประชาชนมีความพึงพอใจต่อผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอ สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับไม่มาก

4. ขอบเขตการศึกษาวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ บทบาท หน้าที่ และการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พระพุทธศักราช 2457 รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติม อีกทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนถึงความคาดหวังผู้นำของประชาชน ในฐานะที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลที่ประชาชนได้คัดเลือกเข้ามาเพื่อเป็นผู้นำชุมชนที่มีอำนาจ อิทธิพลต่อชุมชนอย่างมาก ดูแลความสงบสุข และสร้างความเจริญแก่ตำบล หมู่บ้าน

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยได้เลือกเอาเขตพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกรณีศึกษา ได้แก่ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง

4.3 ขอบเขตด้านเวลา

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างเดือน ตุลาคม 2553 ถึงเดือน พฤศจิกายน 2553 ซึ่งเป็นห้วงเวลาดำเนินการประมาณ พ.ศ. 2554 ซึ่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะได้รับเงินค่าตอบแทนเพิ่มขึ้นตามหลักเกณฑ์ที่กรมการปกครองจัดสรร

4.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกรณีศึกษา ประกอบด้วย 11 ตำบล 120 หมู่บ้าน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบถึงภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามการรับรู้และความคาดหวัง ในมุมมองของประชาชน และที่พึงประสงค์ของประชาชนในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

5.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ผู้ที่จะเป็นผู้นำปรับปรุงตนให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

5.3 ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจในผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขในตัวกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเอง เพื่อใช้ในการปรับปรุงการพัฒนา บริหารงานในหมู่บ้าน ตำบล รวมทั้งใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการใช้ประโยชน์ในข้อมูลที่ศึกษา

6. นิยามศัพท์ทั่วไป

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการทำให้ผู้อื่นทำงานให้สำเร็จ พร้อมกับได้รับความเคารพ ความไว้วางใจ ความจงรักภักดี และความร่วมมือด้วยความเต็มใจจากผู้ตามและกลุ่มชนไปพร้อมกัน

กำนัน หมายถึง ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับเลือกจากผู้ใหญ่บ้านในตำบล ประชาชนในตำบล ให้ปฏิบัติหน้าที่กำนัน โดยรับผิดชอบปกครองรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตตำบลของตน

ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ผู้นำซึ่งประชาชนในหมู่บ้านเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของประชาชน รักษาความสงบเรียบร้อยในเขตหมู่บ้านที่รับผิดชอบ

ประชาชน หมายถึง ผู้อาศัยอยู่ในท้องที่ตำบล หมู่บ้าน โดยอยู่ในความปกครองดูแลของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเลือกเรียบร้อยแล้วแปลความหมายสิ่งเร้าที่ได้รับสัมผัส โดยในกระบวนการแปลความหมายนั้น จะเป็นไปในลักษณะตามความคิดของตนเอง

ความคาดหวัง หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความต้องการ ความมุ่งหวังหรือความรู้สึกรักของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง เช่น บุคคล การกระทำหรือเหตุการณ์ เป็นต้น จึงเป็นการคิดล่วงหน้า โดยมุ่งหวังในสิ่งที่เป็นไปได้ว่าเกิดตามที่ตนคิดไว้ ทั้งนี้ความคาดหวังของบุคคลจะขึ้นอยู่กับความต้องการและเป็นไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

7. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ภาวะผู้นำ หมายถึง รูปแบบการใช้อำนาจและคุณลักษณะการเป็นผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการทำหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อประชาชนหรือผู้อื่นเกิดความเคารพ ความไว้วางใจ ความจงรักภักดี และความร่วมมือด้วยความเต็มใจ เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมจนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

กำนัน หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสนป่าดงที่ได้รับเลือกจากประชาชนในตำบลให้ปฏิบัติหน้าที่กำนัน โดยรับผิดชอบปกครองรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตตำบลของตน

ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ผู้นำซึ่งประชาชนในหมู่บ้านในเขตอำเภอสนป่าดงเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของประชาชน รักษาความสงบเรียบร้อยในเขตหมู่บ้านที่รับผิดชอบ

ประชาชน หมายถึง ผู้อาศัยอยู่ในท้องที่ตำบล หมู่บ้าน โดยอยู่ในความปกครองดูแลของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง

การรับรู้ หมายถึง ลักษณะการเป็นผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ประชาชนในเขตอำเภอสันป่าตอง รับรู้ ได้รับการสัมผัส จากประสบการณ์การทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่

ความคาดหวัง หมายถึง ประชาชนในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง มีความคิด ความต้องการ ความรู้สึกเคารพนับถือ และต้องการผู้นำที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีภาวะผู้นำสูง สามารถนำพาชุมชน/หมู่บ้าน ไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

การปกครองราษฎร หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ตามกฎหมาย และเป็นผู้ที่ได้รับเลือกจากราษฎรทำหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขราษฎร ในการแก้ไขปัญหา ปัดเป่าความเดือดร้อน และพัฒนาความเจริญให้กับท้องถิ่น

การปฏิบัติต่อทางราชการ หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นตัวกลางระหว่างทางราชการกับราษฎร ในการทำความเข้าใจให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในข้อราชการ กฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ

การปฏิบัติกิจการสาธารณประโยชน์ หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อรักษา และป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้น

การรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน ตำบล ตลอดจนการป้องกันและระงับเหตุร้าย และการรายงานเหตุการณ์ผิดปกติที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล ให้แก่ทางราชการทราบ

การระงับข้อพิพาท/ความขัดแย้งในพื้นที่ หมายถึง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่จะเข้ามาตัดสิน ี่ขาดข้อพิพาท /ความขัดแย้งของบุคคลที่เกิดในพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล

ภาวะผู้นำตามการรับรู้ หมายถึง ประชาชนในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง รับรู้ และสัมผัส ได้ถึงการแสดงออก ความเป็นผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่

ภาวะผู้นำตามความคาดหวัง หมายถึง ประชาชนในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง มีความคิด ความรู้สึก และความต้องการผู้นำที่มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน